

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

> Retouradres Postbus 20350 2500 EJ Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Bezoekadres:

Parnassusplein 5
2511 VX Den Haag
T 070 340 79 11
F 070 340 78 34
www.rijksoverheid.nl

Ons kenmerk

3497831-1041911-ZJCN

Bijlage(n)

1

Uw kenmerk

33 578-90

*Correspondentie uitsluitend
richten aan het retouradres
met vermelding van de datum
en het kenmerk van deze
brief.*

Datum 20 maart 2023

Betreft Beantwoording Schriftelijk Overleg inzake Laboratoriumzorg Bonaire

Geachte voorzitter,

De vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport heeft op 23 december 2022 schriftelijke vragen aan mij gesteld over de laboratoriumzorg op Bonaire. Hierbij bied ik mijn reactie aan op de aan mij voorgelegde vragen.

Hoogachtend,

de staatssecretaris van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport,

Maarten van Ooijen

33 578 Eerstelijnszorg

Nr.

INBRENG VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 2022

In de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport bestond bij enkele fracties behoefte een aantal vragen en opmerkingen voor te leggen aan de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport over zijn besluit om het Bonaire Laboratorium (Bonlab) voor 2023 voor de klinische laboratoriumzorg niet langer een zorgovereenkomst aan te bieden.¹

Voorzitter van de commissie,
Smals

Adjunct-griffier van de commissie,
Heller

¹ Kamerstuk 33 578, nr. 90.

Inhoudsopgave

blz.

I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie
Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie
Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie
Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie
Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdA- en
GroenLinks-fractie

II. Reactie van de staatssecretaris

I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de staatssecretaris met betrekking tot de laboratoriumzorg op Bonaire. Zij hebben hier nog enkele vragen over.

De leden van de VVD-fractie lezen dat het lang heeft geduurd voordat het definitieve standpunt van het Bestuurscollege van Bonaire bekend was. Anderzijds vernemen zij via diverse mediaberichten dat het standpunt al eerder was gecommuniceerd. Genoemde leden vragen de staatssecretaris hoe het komt dat beide partijen hier anders tegen aan kijken en hoe de communicatie in de toekomst verbeterd kan worden om incidenten te voorkomen.

Voorts lezen de leden van de VVD-fractie dat de staatssecretaris op 21 november 2022 een gesprek heeft gehad met het Bestuurscollege over de laboratoriumzorg op Bonaire. Ze ontvangen graag een verslag van de staatssecretaris over de uitkomsten van dit gesprek. Zijn er concrete afspraken gemaakt? Staan de neuzen nu dezelfde kant op?

Tot slot vragen de leden van de VVD-fractie de staatssecretaris hoe er in de toekomst beter samengewerkt kan worden om onrust te voorkomen als dit soort besluiten genomen moeten worden. Heeft de staatssecretaris hierover ook gesproken met de betrokken partijen? Hoe gaat hij het proces in de toekomst beter inrichten?

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66 fractie hebben kennisgenomen van de brief inzake laboratoriumzorg Bonaire. Tevens hebben zij de brief van de gedeputeerde van Bonaire, van 18 november 2022 (ER-2022000663), met interesse gelezen. Wat de leden van de D66-fractie betreft, stelt gedeputeerde Den Heyer belangrijke vragen die zorgvuldig moeten worden geadresseerd. Genoemde leden zijn van mening dat in de context van de eilanden een laboratorium die aan huis-aan huisbezoeken doet, mensen thuis prikt en op locatie komt, van grote waarde kan zijn. Het laboratorium kan helpen om efficiënt te werken en ervoor te zorgen dat mensen op tijd gediagnosticeerd worden of de juiste hulp krijgen. De leden van de D66-fractie vragen de staatssecretaris of hij deze opvatting onderschrijft. Is hij het met deze leden eens dat de situatie op Bonaire verschilt met die van gemeenten in Nederland? In hoeverre zijn de publieke gezondheidstaken, zoals die van laboratoriumzorg, een verantwoordelijkheid van de overheid van Bonaire of die van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en binnen welke wet- en regelgeving ligt dit verankerd? De leden van de D66-fractie vragen de staatssecretaris of hij kan reflecteren op het bestaansrecht van laboratoriumzorg op Bonaire. Kan hij daarbij ingaan op het gegeven dat er op Bonaire een hoger aandeel van eerstelijnsdiagnostiek bestaat? In hoeverre is er rekening gehouden met de lokale, contextuele verschillen (bijvoorbeeld de lagere sociaaleconomische status van de inwoners) in het besluit van de staatssecretaris?

Daarnaast is, zoals gedeputeerde Den Heyer ook schrijft, het rapport waar de staatssecretaris zich op baseert al van even geleden (variërend tussen 2012 en 2018). Hij lijkt zich met name te baseren op het rapport van PWC uit 2016 waarin de conclusie wordt getrokken dat de huidige inzet tot onverantwoord hoge kosten voor laboratoriumzorg leidt. De leden van de D66-fractie willen graag van de

staatssecretaris weten hoe representatief hij dit rapport uit 2016 acht voor de huidige situatie. Inmiddels is het inwonerstal gestegen en werken huisartsen met probleemgerichte aanvraagformulieren. Zou een nieuwe situatieschets, met mogelijke gevolgen voor de zorg op Bonaire, niet noodzakelijk zijn?

Ook vragen de leden van de D66-fractie aan de staatssecretaris of hij in kan gaan op de zorgen vanuit het eiland over de mogelijke gevolgen van het samenbrengen van de laboratoria. In hoeverre kan eenzelfde situatie ontstaan als bij het samenvoegen van apotheken op Bonaire? Zo staat er in eerdergenoemde brief dat er een groeiend aantal klachten zijn over de distributie van medicijnen en zijn er lange wachtrijen bij apotheken ontstaan. Hoe garandeert de staatssecretaris dat de concentratie niet leidt tot langere wachttijden bij het laboratorium? Welke maatregelen worden er genomen om te voldoen aan de eisen inzake capaciteit, logistieke en facilitaire inrichting van het Fundashon Mariadal's laboratorium, zoals zij zelf hebben aangegeven in hun schrijven van 12 oktober 2022? Tenslotte, het samenbrengen van twee laboratoria kan ook iets betekenen voor het personeelsbestand. Kan de staatssecretaris ingaan op eventuele gevolgen van het samenbrengen voor het personeel?

Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van het besluit van de staatssecretaris om het Bonaire Laboratorium (Bonlab) voor 2023 voor de klinische laboratoriumzorg niet langer een zorgovereenkomst aan te bieden. Deze leden hebben hier enkele vragen bij.

De leden van de CDA-fractie vragen of de staatssecretaris kan aangeven welke acties er door Zorg en Jeugd Caribisch Nederland (ZJCN) zijn gedaan c.q. welke gesprekken er gevoerd zijn sinds de brief van 4 mei 2022 van ZJCN aan BonLab.

De staatssecretaris verwijst in zijn brief naar onderzoeken uit respectievelijk 2012, 2016 en 2018. De wereld is door corona nogal veranderd en het aantal inwoners is gegroeid. Bovendien was recentelijk het ziekenhuis bijvoorbeeld amper bereikbaar door de overstroming. De leden van de CDA-fractie vragen of het dan juist niet beter zou zijn vanwege (pandemische) paraatheid om twee laboratoriumlocaties te hebben in plaats van één?

Uit de (gedateerde) rapporten blijkt dat Bonaire een substantieel hoger aandeel eerstelijnsdiagnostiek kent dan de drie CAS-landen en Europees Nederland. De leden van de CDA-fractie vragen de staatssecretaris of er actuele cijfers over 2021 kunnen worden gegeven. Kunnen daarbij voor Europees Nederland cijfers gegeven worden uit wijken waar ook veel armoede is en/of veel chronisch zieken zijn?

De leden van de CDA-fractie vragen de staatssecretaris of er is onderzocht of de hoeveelheid diagnostiek te maken heeft met het beperkte aanbod medisch specialistische zorg op Bonaire. Wordt er bijvoorbeeld meer diagnostiek gedaan voordat men wordt doorverwezen naar een ziekenhuis op een ander eiland?

De staatssecretaris stelt dat er sprake is van overcapaciteit van apparatuur en gebouwen. Maar uit de brief van gedeputeerde Den Heyer begrijpen de leden van de CDA-fractie dat ziekenhuis Fundashon Mariadal heeft aangegeven dat er aanpassingen nodig zijn als het ziekenhuis de capaciteit van het BonLab moet overnemen. Klopt dat, en zo ja wat zouden de kosten hiervan zijn?

Er staat in de brief van de staatssecretaris dat het aantal ingezette medewerkers hoog is in relatie tot de geleverde laboratoriumproductie. De leden van de CDA-fractie vragen de staatssecretaris of ter vergelijking de cijfers van 2021 kunnen

worden aangeleverd. En als dat het probleem is: waarom wordt dat dan niet besproken en aangepakt?

De leden van de CDA-fractie vragen de staatssecretaris wat de conclusie was van het gesprek op 21 november 2022 met het Bestuurscollege. Is er gekeken naar de acties die nodig zijn om de diagnostiek enerzijds efficiënt en effectief in te richten maar anderzijds wel twee locaties te houden?

Blijkbaar zijn er geen formele afspraken over consultatie met de Eilandsraad en het Bestuurscollege bij wijzigingen in de acute zorg, terwijl dat overleg er in Nederland onder de Wet Toelating Zorg Aanbieders wel is. Is de staatssecretaris bereid om een consultatieplicht vast te leggen, net zoals dat in Europees Nederland is geregeld?

Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport over de Laboratoriumzorg op Bonaire. Zij hebben hierover nog enkele vragen en opmerkingen.

De leden van de SP-fractie lezen in de brief dat het Bestuurscollege in tegenstelling tot de staatssecretaris van mening is dat twee laboratoria op Bonaire noodzakelijk zijn. Echter geeft de staatssecretaris daarbij niet aan welke argumenten zij daarvoor geven en hoe hij tegen deze argumentatie aankijkt. Zou de staatssecretaris alsnog op de argumentatie van het Bestuurscollege in kunnen gaan?

De leden van de SP-fractie begrijpen dat het ziekenhuis Fundashon Mariadal heeft aangegeven niet bereid te zijn de diagnostiek van het Bonlab over te nemen. Klopt dit en zo ja, hoe heeft de staatssecretaris dit feit meegenomen in de besluitvorming?

Voorts vragen de leden van de SP-fractie of de staatssecretaris ook de groei van de bevolking van Bonaire in de afgelopen jaren en mogelijke verdere bevolkingsgroei in de toekomst heeft meegewogen bij zijn besluit.

De leden van de SP-fractie vragen de staatssecretaris of de concentratie van de laboratoriumzorg te vergelijken is met de concentratie van de medicijndistributie op Bonaire, die volgens de Bonairiaanse gedeputeerde voor zorg sindsdien minder goed toegankelijk is geworden.² Zo ja, welke garanties zijn er dat de toegankelijkheid van de laboratoriumzorg niet ook zal verslechteren door dit besluit?

Tot slot vragen de leden van de SP-fractie hoe de belangen van de werknemers van Bonlab gewaarborgd worden bij de eventuele sluiting van Bonlab. Worden de vakbonden hier ook bij betrokken?

Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdA en GroenLinks-fractie

De leden van de PvdA- en GroenLinks-fractie hebben met veel interesse kennisgenomen van de brief over laboratoriumzorg in Bonaire. Naar aanleiding van deze brief hebben zij enkele vragen aan de staatssecretaris over het waarborgen van de continuïteit van de laboratoriumzorg.

² Caribisch Netwerk, 22 november 2022, 'Protest op Bonaire tegen sluiting laboratorium' (<https://caribischnetwerk.ntr.nl/2022/11/22/protest-op-bonaire-tegen-sluiting-laboratorium/>)

De leden van de PvdA- en GroenLinks-fractie zijn verbaasd dat de staatssecretaris er al wel voor heeft gekozen om een laboratorium in Bonaire te sluiten, maar nog geen invulling heeft gegeven aan de toekomst van de laboratoriumzorg op het eiland. Hoe denkt de staatssecretaris de continuïteit van zorg in de toekomst dan te waarborgen? Waarom heeft de staatssecretaris gekozen voor deze volgordelijkheid? De staatssecretaris geeft aan een half jaar te nemen om tot een toekomstige invulling van de laboratoriumzorg te komen. Wat maakt dat na jaren gesprekken -zonder gewenst resultaat- de staatssecretaris nu wel verwacht binnen een halfjaar de gewenste uitkomst te bereiken? Genoemde leden zijn ook benieuwd naar de achterliggende redenen voor de overdiagnostiek in Bonaire. Kan de staatssecretaris toelichten waarom overdiagnostiek specifiek in Bonaire veel voorkomt?

II. **Reactie van de staatssecretaris**

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie.

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de staatssecretaris met betrekking tot de laboratoriumzorg op Bonaire. Zij hebben hier nog enkele vragen over.

De leden van de VVD-fractie lezen dat het lang heeft geduurd voordat het definitieve standpunt van het Bestuurscollege van Bonaire bekend was. Anderzijds vernemen zij via diverse mediaberichten dat het standpunt al eerder was gecommuniceerd. Genoemde leden vragen de staatssecretaris hoe het komt dat beide partijen hier anders tegen aan kijken en hoe de communicatie in de toekomst verbeterd kan worden om incidenten te voorkomen.

Voorts lezen de leden van de VVD-fractie dat de staatssecretaris op 21 november 2022 een gesprek heeft gehad met het Bestuurscollege over de laboratoriumzorg op Bonaire. Ze ontvangen graag een verslag van de staatssecretaris over de uitkomsten van dit gesprek. Zijn er concrete afspraken gemaakt? Staan de neuzen nu dezelfde kant op?

Tot slot vragen de leden van de VVD-fractie de staatssecretaris hoe er in de toekomst beter samengewerkt kan worden om onrust te voorkomen als dit soort besluiten genomen moeten worden. Heeft de staatssecretaris hierover ook gesproken met de betrokken partijen? Hoe gaat hij het proces in de toekomst beter inrichten?

Genoemde leden vragen de staatssecretaris hoe het komt dat beide partijen hier anders tegen aan kijken en hoe de communicatie in de toekomst verbeterd kan worden om incidenten te voorkomen.

Het bestuurscollege (BC) van het Openbaar Lichaam Bonaire (OLB) heeft, op verzoek van de Eilandsraad van het OLB, in het voorjaar van 2022 naar aanleiding van mijn besluit om per 1 januari 2023 Bonlab niet langer een contract aan te bieden voor de eerstelijns klinische laboratoriumzorg een werkgroep ingesteld bestaande uit de interim-directeur van Bonaire Laboratorium N.V. (Bonlab), het hoofd Publieke gezondheid van het OLB en de interim directeur van de Bonaire Holding Maatschappij (BHM) als enig aandeelhouder met als opdracht een advies aan het BC uit te brengen inzake de laboratoriumzorg op Bonaire op basis waarvan het BC haar standpunt kan bepalen.

Op 21 juni heeft het BC mij te kennen gegeven dat de Eilandsraad heeft aangegeven voorstander te zijn van het openhouden van Bonlab en dat het BC rekening moet houden met het standpunt van de Eilandsraad. Maar dat pas op basis van het advies van het rapport van de werkgroep het BC een definitief standpunt zal gaan nemen over de laboratoriumzorg op Bonaire.

Terwijl de werkgroep hun rapportage in de zomer van 2022 met aanbevelingen hebben aangeleverd heeft het BC van het OLB pas op 3 oktober 2022 per brief haar standpunt aan mij gestuurd.

Ik vind het jammer dat het niet gelukt was om over dit onderwerp in goed overleg met BC te komen. Hier zullen we in de toekomst betere afspraken met elkaar over moeten maken.

Ze ontvangen graag een verslag van de staatssecretaris over de uitkomsten van dit gesprek. Zijn er concrete afspraken gemaakt? Staan de neuzen nu dezelfde kant op?

De afgelopen maanden is een aantal keren op ambtelijk en aansluitend op politiek niveau met het OLB gesproken over een mogelijke oplossingsrichting. Deze overleggen hebben ertoe geleid dat op 21 februari 2023 een bestuurlijke afspraak met het BC van het OLB is gemaakt om een gezamenlijke werkgroep Laboratoriumzorg Bonaire in te stellen die uiterlijk 30 april 2023 aan VWS en OLB schriftelijk advies moet geven over de hervorming van de laboratoriumzorg op Bonaire, waarbij kwaliteit, doelmatigheid en dienstverlening de kernwaarden zullen zijn. Het advies moet voorstellen bevatten tot:

- a. meer doelmatigheid door vermindering van de overcapaciteit en verbetering van diagnostische efficiëntie in de laboratoriumzorg op Bonaire (verminderen en voorkomen van overdiagnostiek);
- b. innovatieve laboratoriumzorg waarin de patiënt centraal staat en de introductie van Point-of-Care services op Bonaire, en;
- c. hoe de publieke laboratoriumtaken van Bonlab geborgd kunnen worden. Het uitgangspunt is dat deze taken bij Bonlab als aangewezen laboratorium in het kader van de Wet Publieke Gezondheid blijven liggen.

Op basis van dit advies ben ik voornemens om in overleg met het BC een besluit te nemen over de toekomstige inrichting van de laboratoriumzorg op Bonaire. ZJCN heeft het contract met Bonlab voor de eerstelijns klinische laboratoriumzorg verlengd voor de periode van 1 januari tot en met 30 juni 2023. Afhankelijk van de afspraken die ik met het BC zal maken over de toekomstige inrichting van de laboratoriumzorg zal ik voor het einde van deze contractperiode een besluit nemen over het continueren van dit contract en voor hoe lang dit zal zijn.

Tot slot vragen de leden van de VVD-fractie de staatssecretaris hoe er in de toekomst beter samengewerkt kan worden om onrust te voorkomen als dit soort besluiten genomen moeten worden. Heeft de staatssecretaris hierover ook gesproken met de betrokken partijen? Hoe gaat hij het proces in de toekomst beter inrichten?

Het ministerie van VWS en het OLB werken op veel terreinen zeer goed met elkaar samen. Helaas is dat bij dit onderwerp minder goed gelukt. Inmiddels heb ik samen met het BC afspraken gemaakt over de oplossingsrichting.

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66 fractie hebben kennisgenomen van de brief inzake laboratoriumzorg Bonaire. Tevens hebben zij de brief van de gedeputeerde van Bonaire, van 18 november 2022 (ER-2022000663), met interesse gelezen. Wat de leden van de D66-fractie betreft, stelt gedeputeerde Den Heyer belangrijke vragen die zorgvuldig moeten worden geadresseerd. Genoemde leden zijn van mening dat in de context van de eilanden een laboratorium die aan huis-aan huisbezoeken doet, mensen thuis prikt en op locatie komt, van grote waarde kan zijn. Het laboratorium kan helpen om efficiënt te werken en ervoor te zorgen dat mensen op tijd gediagnosticeerd worden of de juiste hulp krijgen. De leden van de D66-fractie vragen de staatssecretaris of hij deze opvatting onderschrijft. Is hij het met deze leden eens dat de situatie op Bonaire verschilt met die van gemeenten in Nederland? In hoeverre zijn de publieke gezondheidstaken, zoals die van laboratoriumzorg, een verantwoordelijkheid van de overheid van Bonaire of die van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en binnen welke wet- en regelgeving ligt dit verankerd? De leden van de D66-fractie vragen de staatssecretaris of hij kan reflecteren op het bestaansrecht van laboratoriumzorg op Bonaire. Kan hij daarbij ingaan op het gegeven dat er op Bonaire een hoger aandeel van eerstelijnsdiagnostiek bestaat? In hoeverre is er rekening gehouden met de lokale, contextuele verschillen (bijvoorbeeld de lagere sociaaleconomische status van de inwoners) in het besluit van de staatssecretaris?

Daarnaast is, zoals gedeputeerde Den Heyer ook schrijft, het rapport waar de staatssecretaris zich op baseert al van even geleden (variërend tussen 2012 en 2018). Hij lijkt zich met name te baseren op het rapport van PWC uit 2016 waarin de conclusie wordt getrokken dat de huidige inzet tot onverantwoord hoge kosten voor laboratoriumzorg leidt. De leden van de D66-fractie willen graag van de staatssecretaris weten hoe representatief hij dit rapport uit 2016 acht voor de huidige situatie. Inmiddels is het inwonerstal gestegen en werken huisartsen met probleemgerichte aanvraagformulieren. Zou een nieuwe situatieschets, met mogelijke gevolgen voor de zorg op Bonaire, niet noodzakelijk zijn?

Ook vragen de leden van de D66-fractie aan de staatssecretaris of hij in kan gaan op de zorgen vanuit het eiland over de mogelijke gevolgen van het samenbrengen van de laboratoria. In hoeverre kan eenzelfde situatie ontstaan als bij het samenvoegen van apotheken op Bonaire? Zo staat er in eerdergenoemde brief dat er een groeiend aantal klachten zijn over de distributie van medicijnen en zijn er lange wachtrijen bij apotheken ontstaan. Hoe garandeert de staatssecretaris dat de concentratie niet leidt tot langere wachttijden bij het laboratorium? Welke maatregelen worden er genomen om te voldoen aan de eisen inzake capaciteit, logistieke en facilitaire inrichting van het Fundashon Mariadal's laboratorium, zoals zij zelf hebben aangegeven in hun schrijven van 12 oktober 2022? Tenslotte, het samenbrengen van twee laboratoria kan ook iets betekenen voor het personeelsbestand. Kan de staatssecretaris ingaan op eventuele gevolgen van het samenbrengen voor het personeel?

Het laboratorium kan helpen om efficiënt te werken en ervoor te zorgen dat mensen op tijd gediagnosticeerd worden of de juiste hulp krijgen. De leden van de D66-fractie vragen de staatssecretaris of hij deze opvatting onderschrijft.

Ik onderschrijf deze opvatting. Daarom zal één van de opdrachten van de werkgroep Laboratoriumzorg Bonaire zijn het zogenaamde Point of care testing (POCT), waarbij laboratoriumtesten in de leef- en/of zorgomgeving van de patiënt worden uitgevoerd. Potentieel kan dit de patiënt belangrijke gezondheidswinst opleveren. Ziektebeelden kunnen hierdoor sneller aangetoond of uitgesloten

worden, waardoor er bijvoorbeeld minder onnodige antibiotica worden voorgeschreven, minder doorverwijzingen nodig zijn en er sneller duidelijkheid is voor de patiënt.

De leden van de D66-fractie willen graag van de staatssecretaris weten hoe representatief hij dit rapport uit 2016 acht voor de huidige situatie. Inmiddels is het inwonerstal gestegen en werken huisartsen met probleemgerichte aanvraagformulieren. Zou een nieuwe situatieschets, met mogelijke gevolgen voor de zorg op Bonaire, niet noodzakelijk zijn?

Ik ben van mening dat cijfers in de rapporten uit 2016 en 2018 voldoende actueel zijn. Ik verwacht dat de gezamenlijke werkgroep deze rapporten en mogelijke actuele gegevens zal gebruiken.

Is hij het met deze leden eens dat de situatie op Bonaire verschilt met die van gemeenten in Nederland?

Ja, in Nederland zijn er geen gemeenten met een gelijke grote bevolking als Bonaire die beschikken over één, laat staan twee laboratoria. Maar indien er sprake is van uitval van één laboratorium moet de laboratoriumzorg op het eiland zijn gewaarborgd. Maar wel zodanig dat conform artikel 16a van het Besluit zorgverzekering BES 'Onze Minister zorgt voor een rechtmatige en doelmatige uitvoering van dit besluit.

In hoeverre zijn de publieke gezondheidstaken, zoals die van laboratoriumzorg, een verantwoordelijkheid van de overheid van Bonaire of die van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en binnen welke wet- en regelgeving ligt dit verankerd?

Op de BES eilanden zijn twee opdrachtgevers inzake de laboratoriumzorg, namelijk de openbare lichamen op basis van de Wet publieke gezondheidszorg BES voor de publieke laboratoriumtaken en de rijksoverheid (VWS/ZJCN) op basis van het Besluit zorgverzekering BES en de hiervan afgeleide Regeling aanspraken zorgverzekering BES voor de klinische en poliklinische laboratoriumzorg.

De leden van de D66-fractie vragen de staatssecretaris of hij kan reflecteren op het bestaansrecht van laboratoriumzorg op Bonaire. Kan hij daarbij ingaan op het gegeven dat er op Bonaire een hoger aandeel van eerstelijnsdiagnostiek bestaat? In hoeverre is er rekening gehouden met de lokale, contextuele verschillen (bijvoorbeeld de lagere sociaaleconomische status van de inwoners) in het besluit van de staatssecretaris?

In Nederland zijn 588 laboratoria op een bevolking van 17,53 miljoen inwoners (1 op 29.813) en op Bonaire 2 laboratoria op 22.573 inwoners (1 op 11.287). De relatief kleine schaal van de laboratoria op Bonaire leidt tot aanzienlijke overcapaciteit (op basis van het maximum aantal bepalingen per uur) en inefficiëntie. Daarnaast is er op Bonaire ook nog sprake van overdiagnostiek. Het aandeel eerstelijns laboratoriumtesten is substantieel hoger dan in Sint Maarten (+ 71%), Aruba (+ 100%) en Nederland (+ 372%). Als gevolg hiervan zijn de

kosten van de laboratoriumzorg per inwoner op Bonaire zeer hoog in vergelijking met Sint Maarten (+ 71%), Aruba (+ 60% en Nederland (+ 243%).

Hoe garandeert de staatssecretaris dat de concentratie niet leidt tot langere wachttijden bij het laboratorium? Welke maatregelen worden er genomen om te voldoen aan de eisen inzake capaciteit, logistieke en facilitaire inrichting van Fundashon Mariadal's laboratorium, zoals zij zelf hebben aangegeven in hun schrijven van 12 oktober 2022?

De werkgroep Laboratoriumzorg Bonaire heeft als opdracht ook op dit punt te adviseren.

Daarnaast kan POCT een belangrijke rol spelen bij het verbeteren van de gezondheidszorg in de eerste lijn vanwege de mogelijkheid om een snelle testuitslag te genereren in de directe omgeving van de patiënt. Dit betreft het gehele proces ter ondersteuning van het stellen van de diagnose, het uitvoeren van de test, het interpreteren van het resultaat, het communiceren van de uitslag en het registreren van een laboratoriumtest bij POCT buiten het laboratorium. De implementatie van POCT zal belangrijke gevolgen hebben voor de vereiste laboratoriumcapaciteit op Bonaire. Eén van de opdrachten van de werkgroep Laboratoriumzorg Bonaire is het in kaart brengen van de gevolgen van POCT voor de vereiste laboratoriumcapaciteit op Bonaire.

Het samenbrengen van twee laboratoria kan ook iets betekenen voor het personeelsbestand. Kan de staatssecretaris ingaan op eventuele gevolgen van het samenbrengen voor het personeel?

Ik zal op basis van het advies van de werkgroep in overleg met het OLB besluiten over de toekomstige inrichting van de laboratoriumzorg op Bonaire. Pas daarna zal er meer duidelijkheid zijn over wat dit zou kunnen betekenen voor het personeelsbestand. Het is mijn inzet ervoor zorg te dragen dat de betrokken partijen hier met elkaar goede afspraken over maken.

Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van het besluit van de staatssecretaris om het Bonaire Laboratorium (Bonlab) voor 2023 voor de klinische laboratoriumzorg niet langer een zorgovereenkomst aan te bieden. Deze leden hebben hier enkele vragen bij.

De leden van de CDA-fractie vragen of de staatssecretaris kan aangeven welke acties er door Zorg en Jeugd Caribisch Nederland (ZJCN) zijn gedaan c.q. welke gesprekken er gevoerd zijn sinds de brief van 4 mei 2022 van ZJCN aan BonLab.

De staatssecretaris verwijst in zijn brief naar onderzoeken uit respectievelijk 2012, 2016 en 2018. De wereld is door corona nogal veranderd en het aantal inwoners is gegroeid. Bovendien was recentelijk het ziekenhuis bijvoorbeeld amper bereikbaar door de overstroming. De leden van de CDA-fractie vragen of het dan juist niet beter zou zijn vanwege (pandemische) paraatheid om twee laboratoriumlocaties te hebben in plaats van één?

Uit de (gedateerde) rapporten blijkt dat Bonaire een substantieel hoger aandeel eerstelijnsdiagnostiek kent dan de drie CAS-landen en Europees Nederland. De leden van de CDA-fractie vragen de staatssecretaris of er actuele cijfers over 2021 kunnen worden gegeven. Kunnen daarbij voor Europees Nederland cijfers gegeven worden uit wijken waar ook veel armoede is en/of veel chronisch zieken zijn?

De leden van de CDA-fractie vragen de staatssecretaris of er is onderzocht of de hoeveelheid diagnostiek te maken heeft met het beperkte aanbod medisch specialistische zorg op Bonaire. Wordt er bijvoorbeeld meer diagnostiek gedaan voordat men wordt doorverwezen naar een ziekenhuis op een ander eiland?

De staatssecretaris stelt dat er sprake is van overcapaciteit van apparatuur en gebouwen. Maar uit de brief van gedeputeerde Den Heyer begrijpen de leden van de CDA-fractie dat ziekenhuis Fundashon Mariadal heeft aangegeven dat er aanpassingen nodig zijn als het ziekenhuis de capaciteit van het BonLab moet overnemen. Klopt dat, en zo ja wat zouden de kosten hiervan zijn?

Er staat in de brief van de staatssecretaris dat het aantal ingezette medewerkers hoog is in relatie tot de geleverde laboratoriumproductie. De leden van de CDA-fractie vragen de staatssecretaris of ter vergelijking de cijfers van 2021 kunnen worden aangeleverd. En als dat het probleem is: waarom wordt dat dan niet besproken en aangepakt?

De leden van de CDA-fractie vragen de staatssecretaris wat de conclusie was van het gesprek op 21 november 2022 met het Bestuurscollege. Is er gekeken naar de acties die nodig zijn om de diagnostiek enerzijds efficiënt en effectief in te richten maar anderzijds wel twee locaties te houden?

Blijkbaar zijn er geen formele afspraken over consultatie met de Eilandsraad en het Bestuurscollege bij wijzigingen in de acute zorg, terwijl dat overleg er in Nederland onder de Wet Toelating Zorg Aanbieders wel is. Is de staatssecretaris bereid om een consultatieplicht vast te leggen, net zoals dat in Europees Nederland is geregeld?

De leden van de CDA-fractie vragen of de staatssecretaris kan aangeven welke acties er door Zorg en Jeugd Caribisch Nederland (ZJCN) zijn gedaan c.q. welke gesprekken er gevoerd zijn sinds de brief van 4 mei 2022 van ZJCN aan BonLab.

Sinds de brief van 4 mei 2022 heeft VWS/ZJCN van staatssecretaris tot en met het niveau van accountmanager met zowel Bonlab, BHM als BC van het OLB zowel mondeling als schriftelijk zeer regelmatig overleg gevoerd resulterend in dat er op 21 februari 2023 een opdrachtbevestiging tussen ZJCN en OLB is ondertekend waarin een bestuurlijke afspraak met het BC van het OLB is gemaakt om samen een werkgroep Laboratoriumzorg Bonaire in te stellen die uiterlijk 30 april 2023 aan VWS en OLB schriftelijk advies moet geven over de hervorming van de laboratoriumzorg op Bonaire, waarbij kwaliteit, doelmatigheid en dienstverlening de kernwaarden zullen zijn. Het advies moet voorstellen bevatten tot:

- a. meer doelmatigheid door vermindering van de overcapaciteit en verbetering van diagnostische efficiëntie in de laboratoriumzorg op Bonaire (verminderen en voorkomen van overdiagnostiek);
- b. innovatieve laboratoriumzorg waarin de patiënt centraal staat en de introductie van Point-of-Care services op Bonaire, en;

- c. hoe de publieke laboratoriumtaken van Bonlab geborgd kunnen worden. Het uitgangspunt is dat deze taken bij Bonlab als aangewezen laboratorium in het kader van de Wet Publieke Gezondheid blijven liggen.

De leden van de CDA-fractie vragen of het dan juist niet beter zou zijn vanwege (pandemische) paraatheid om twee laboratoriumlocaties te hebben in plaats van één?

Vanuit het oogpunt van pandemische paraatheid is gebleken dat één laboratorium voor de testcapaciteit op Bonaire volstaat. Met betrekking tot de pandemische paraatheid is vooral de testafname een punt van zorg geweest waarin echter door de private sector snel op is ingespeeld door zogenaamde teststraten in te richten.

De leden van de CDA-fractie vragen de staatssecretaris of er actuele cijfers over 2021 kunnen worden gegeven. Kunnen daarbij voor Europees Nederland cijfers gegeven worden uit wijken waar ook veel armoede is en/of veel chronisch zieken zijn?

Ik ben van mening dat de cijfers in de rapporten uit 2016 en 2018 voldoende actueel zijn. Ik verwacht dat de gezamenlijke werkgroep deze rapporten en mogelijke actuele gegevens zal gaan gebruiken.

De leden van de CDA-fractie vragen de staatssecretaris of er is onderzocht of de hoeveelheid diagnostiek te maken heeft met het beperkte aanbod medisch specialistische zorg op Bonaire. Wordt er bijvoorbeeld meer diagnostiek gedaan voordat men wordt doorverwezen naar een ziekenhuis op een ander eiland?

Sinds 2015 is het aanbod van medisch specialistische zorg binnen Fundashon Mariadal op Bonaire uitgebreid naar 30 specialismes en kan niet meer worden gesproken over een 'beperkt' aanbod van specialistische zorg op Bonaire. In dezelfde periode is ook het gemiddeld aantal laboratorium bepalingen (testen) per verzekerde bij Bonlab toegenomen (zie onderstaande tabel). Het is daarom niet waarschijnlijk dat er op Bonaire een relatie is tussen overdiagnostiek en een gebrek aan medisch specialistische zorg op Bonaire.

Bonaire Laboratorium N.V. (Bonlab)	2015	2021	2022
Gem. aantal testen per verzekerde	15.4	16.5	17.9
Gem. prijs per behandeling (USD)	18.11	18.48	18.88

Ziekenhuis Fundashon Mariadal zou aangegeven hebben dat er aanpassingen nodig zijn als het ziekenhuis de capaciteit van het Bonlab moet overnemen. Klopt dat, en zo ja wat zouden de kosten hiervan zijn?

Het nieuwe laboratorium van Fundashon Mariadal heeft genoeg testcapaciteit. Er zijn momenteel 2 afnameposten (= 16 uur afnamecapaciteit per dag). Als alle klinische laboratoriumzorg vanuit Bonlab naar Fundashon Mariadal zou overgaan betekent dit ongeveer 25 extra bezoekers per werkdag (jaarbasis 6.232 -

referentie 2021). Bij een afnameperiode van 15 minuten per klant zou dit neerkomen op extra 6,25 uur afnamecapaciteit per dag. Naar het oordeel van VWS/ZJCN kan het laboratorium van Fundashon Mariadal zowel de test- als afnamecapaciteit van Bonlab absorberen zonder dat daarvoor extra kosten in overhead nodig zijn.

Er staat in de brief van de staatssecretaris dat het aantal ingezette medewerkers hoog is in relatie tot de geleverde laboratoriumproductie. De leden van de CDA-fractie vragen de staatssecretaris of ter vergelijking de cijfers van 2021 kunnen worden aangeleverd. En als dat het probleem is: waarom wordt dat dan niet besproken en aangepakt?

In 2016 kende Bonaire 34,9 fte. personeel, direct betrokken bij de levering van de laboratoriumproductie. Het aantal ingezette medewerkers lag daarmee voor de totale geleverde laboratoriumproductie ongeveer twee keer zo hoog als gemiddeld in Nederland. Het aantal werknemers in de laboratoriumzorg op Bonaire is sinds 2016 tot op heden nagenoeg onveranderd en de laboratoriumproductie licht gestegen. Op basis van het advies van de gemeenschappelijke werkgroep zal deze problematiek opgepakt worden.

De leden van de CDA-fractie vragen de staatssecretaris wat de conclusie was van het gesprek op 21 november 2022 met het Bestuurscollege. Is er gekeken naar de acties die nodig zijn om de diagnostiek enerzijds efficiënt en effectief in te richten maar anderzijds wel twee locaties te houden?

Vanaf 21 november hebben er verschillende gesprekken op ambtelijk niveau tussen ZJCN en OLB plaatsgevonden. Deze gesprekken hebben 21 februari 2023 geleid tot een bestuurlijke afspraak tussen ZJCN en OLB om een gezamenlijke werkgroep Laboratoriumzorg Bonaire in te stellen die uiterlijk 30 april 2023 aan VWS en OLB schriftelijk advies moet geven over de hervorming van de laboratoriumzorg op Bonaire, waarbij kwaliteit, doelmatigheid en dienstverlening de kernwaarden zullen zijn.

Daarnaast heb ik besloten het bestaande contract met Bonlab te verlengen tot 1 juli 2023.

Is de staatssecretaris bereid om een consultatieplicht vast te leggen bij wijzigingen in de acute zorg, net zoals dat in Europees Nederland is geregeld onder de Wet Toelating Zorg Aanbieders?

Er zijn reeds consultatieregelingen vastgelegd in artikel 26a lid 6 van de Wet op geneesmiddelenvoorziening BES m.b.t. de toelating van apotheken op de BES eilanden en artikel 3 Besluit geneeskunde BES m.b.t. het verlenen van vergunningen aan niet BIG geregistreerde zorgaanbieders.

Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport over de Laboratoriumzorg op Bonaire. Zij hebben hierover nog enkele vragen en opmerkingen.

De leden van de SP-fractie lezen in de brief dat het Bestuurscollege in tegenstelling tot de staatssecretaris van mening is dat twee laboratoria op Bonaire noodzakelijk zijn. Echter geeft de staatssecretaris daarbij niet aan welke argumenten zij daarvoor geven en hoe hij tegen deze argumentatie aankijkt. Zou de staatssecretaris alsnog op de argumentatie van het Bestuurscollege in kunnen gaan?

De leden van de SP-fractie begrijpen dat het ziekenhuis Fundashon Mariadal heeft aangegeven niet bereid te zijn de diagnostiek van het Bonlab over te nemen. Klopt dit en zo ja, hoe heeft de staatssecretaris dit feit meegenomen in de besluitvorming?

Voorts vragen de leden van de SP-fractie of de staatssecretaris ook de groei van de bevolking van Bonaire in de afgelopen jaren en mogelijke verdere bevolkingsgroei in de toekomst heeft meegewogen bij zijn besluit.

De leden van de SP-fractie vragen de staatssecretaris of de concentratie van de laboratoriumzorg te vergelijken is met de concentratie van de medicijndistributie op Bonaire, die volgens de Bonairiaanse gedeputeerde voor zorg sindsdien minder goed toegankelijk is geworden.³ Zo ja, welke garanties zijn er dat de toegankelijkheid van de laboratoriumzorg niet ook zal verslechteren door dit besluit?

Tot slot vragen de leden van de SP-fractie hoe de belangen van de werknemers van Bonlab gewaarborgd worden bij de eventuele sluiting van Bonlab. Worden de vakbonden hier ook bij betrokken?

Zou de staatssecretaris alsnog op de argumentatie van het Bestuurscollege in kunnen gaan?

In de brief van 3 oktober 2022 van het Bestuurscollege van het OLB (BC) worden door het BC verschillende argumenten naar voren gebracht voor het behoud van twee laboratoria op Bonaire. De belangrijkste in deze brief daarvoor aangedragen argumenten zijn:

- het recht op vrije laboratoriumkeuze voor de ZJCN verzekerde;
- de borging van de dienstverlening;
- het feit dat er sprake is van een sterke bevolkingsgroei op Bonaire wat zou kunnen leiden tot een capaciteitstekort aan laboratoriumzorg op Bonaire, en;
- de noodzaak van twee laboratoria op Bonaire in verband met pandemische paraatheid.

³ Caribisch Netwerk, 22 november 2022, 'Protest op Bonaire tegen sluiting laboratorium' (<https://caribischnetwerk.ntr.nl/2022/11/22/protest-op-bonaire-tegen-sluiting-laboratorium/>)

Deze argumenten van het BC zullen worden meegewogen in het definitieve advies van de werkgroep Laboratoriumzorg Bonaire aan zowel BC als VWS waarop ik begrijpelijkerwijs dan ook nu niet kan vooruitlopen.

De leden van de SP-fractie begrijpen dat het ziekenhuis Fundashon Mariadal heeft aangegeven niet bereid te zijn de diagnostiek van het Bonlab over te nemen. Klopt dit en zo ja, hoe heeft de staatssecretaris dit feit meegenomen in de besluitvorming?

Het ziekenhuis Fundashon Mariadal heeft aangegeven de diagnostiek alleen over te willen nemen indien tussen ZJCN en Bonlab officieel een beëindigingsovereenkomst is gesloten. Het gaat FM daarbij om een goede juridische afwikkeling van de door mij aangekondigde beëindiging van de contractrelatie tussen ZJCN en Bonlab. Voor dit moment heb ik kennisgenomen van het standpunt van FM. FM zal deelnemen aan de werkgroep over de toekomst van de laboratoriumzorg. Op basis van het advies van de werkgroep zal ik in overleg met het OLB besluiten over de toekomstige vormgeving van de laboratoriumzorg op Bonaire.

Voorts vragen de leden van de SP-fractie of de staatssecretaris ook de groei van de bevolking van Bonaire in de afgelopen jaren en mogelijke verdere bevolkingsgroei in de toekomst heeft meegewogen bij zijn besluit.

De groei van de bevolking van Bonaire in de afgelopen jaren en mogelijke verdere bevolkingsgroei in de toekomst in relatie tot de testcapaciteit van de laboratoria op Bonaire zullen worden meegenomen in het uit te brengen advies van de werkgroep Laboratoriumzorg Bonaire.

De leden van de SP-fractie vragen de staatssecretaris of de concentratie van de laboratoriumzorg te vergelijken is met de concentratie van de medicijndistributie op Bonaire, die volgens de Bonairiaanse gedeputeerde voor zorg sindsdien minder goed toegankelijk is geworden.⁴ Zo ja, welke garanties zijn er dat de toegankelijkheid van de laboratoriumzorg niet ook zal verslechteren door dit besluit?

Problemen met de toegankelijkheid van de medicijndistributie zijn het gevolg (geweest) van tekorten aan apothekers en apothekersassistenten in combinatie met Covid. Het gevolg daarvan was een hoog ziekteverzuim onder personeel in de apotheken. In tegenstelling tot tekorten aan personeel bij de apotheken is dit niet het geval bij de laboratoria en ik verwacht dan ook niet dat de toegankelijkheid van de laboratoriumzorg in gevaar komt door het verminderen van de bestaande overcapaciteit en overdiagnostiek.

⁴ Caribisch Netwerk, 22 november 2022, 'Protest op Bonaire tegen sluiting laboratorium' (<https://caribischnetwerk.ntr.nl/2022/11/22/protest-op-bonaire-tegen-sluiting-laboratorium/>)

Tot slot vragen de leden van de SP-fractie hoe de belangen van de werknemers van Bonlab gewaarborgd worden bij de eventuele sluiting van Bonlab. Worden de vakbonden hier ook bij betrokken?

VWS/ZJCN heeft de intentie om in gezamenlijkheid met het OLB en BHM de belangen van de werknemers van Bonlab te waarborgen. Van de 15 personeelsleden van Bonlab hebben 2 tijdelijke contracten en zijn 2 werknemers (bijna) met pensioengerechtigde leeftijd. Op basis van het advies zal ik samen met het OLB besluiten over de vormgeving van de laboratoriumzorg op Bonaire. Inzet bij het personeel is het uitgangspunt "mens volgt werk naar behoefte". Indien nodig is het de wens van VWS/ZJCN dat er in samenwerking met het OLB, BHM en Bonlab en de vakbond een sociaal plan voor de werknemers van Bonlab wordt opgesteld. Maar of dit nodig is kan op dit moment nog niet worden gezegd.

Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdA en GroenLinks-fractie

De leden van de PvdA- en GroenLinks-fractie hebben met veel interesse kennisgenomen van de brief over laboratoriumzorg in Bonaire. Naar aanleiding van deze brief hebben zij enkele vragen aan de staatssecretaris over het waarborgen van de continuïteit van de laboratoriumzorg.

De leden van de PvdA- en GroenLinks-fractie zijn verbaasd dat de staatssecretaris er al wel voor heeft gekozen om een laboratorium in Bonaire te sluiten, maar nog geen invulling heeft gegeven aan de toekomst van de laboratoriumzorg op het eiland. Hoe denkt de staatssecretaris de continuïteit van zorg in de toekomst dan te waarborgen? Waarom heeft de staatssecretaris gekozen voor deze volgordelijkheid? De staatssecretaris geeft aan een half jaar te nemen om tot een toekomstige invulling van de laboratoriumzorg te komen. Wat maakt dat na jaren gesprekken -zonder gewenst resultaat- de staatssecretaris nu wel verwacht binnen een halfjaar de gewenste uitkomst te bereiken? Genoemde leden zijn ook benieuwd naar de achterliggende redenen voor de overdiagnostiek in Bonaire. Kan de staatssecretaris toelichten waarom overdiagnostiek specifiek in Bonaire veel voorkomt?

De leden van de PvdA- en GroenLinks-fractie zijn verbaasd dat de staatssecretaris er al wel voor heeft gekozen om een laboratorium in Bonaire te sluiten, maar nog geen invulling heeft gegeven aan de toekomst van de laboratoriumzorg op het eiland. Hoe denkt de staatssecretaris de continuïteit van zorg in de toekomst dan te waarborgen? Waarom heeft de staatssecretaris gekozen voor deze volgordelijkheid?

Ik heb niet besloten dat er een laboratorium op Bonaire gesloten moet worden. Ik heb alleen aangekondigd voornemens te zijn de inkoop van de eerstelijns klinische laboratoriumzorg te beëindigen bij Bonlab en dat ik overweeg deze in te kopen bij het ziekenhuis Fundashon Mariadal. Inmiddels heb ik samen met BC van het OLB een werkgroep gevraagd om een advies te geven over de hervorming van de laboratoriumzorg op Bonaire.

De staatssecretaris geeft aan een half jaar te nemen om tot een toekomstige invulling van de laboratoriumzorg te komen. Wat maakt dat na jaren gesprekken -zonder gewenst resultaat- de staatssecretaris nu wel verwacht binnen een halfjaar de gewenste uitkomst te bereiken?

Door gezamenlijk met het OLB een werkgroep Laboratoriumzorg Bonaire in het leven te roepen die de opdracht krijgt haar opdrachtgevers advies te geven over welk scenario qua kwaliteit en doelmatigheid het beste voor de inwoners van Bonaire is.

Genoemde leden zijn ook benieuwd naar de achterliggende redenen voor de overdiagnostiek in Bonaire. Kan de staatssecretaris toelichten waarom overdiagnostiek specifiek in Bonaire veel voorkomt?

Het aantal bezoeken aan de huisarts is in de BES en CAS eilanden bijna twee keer zo hoog als in Nederland. In vergelijking met Nederland en de CAS eilanden kennen de BES eilanden hoge niveaus van chronisch zieken. De hoge bezoekfrequentie in combinatie met hoge percentages chronisch zieken zorgen voor de hoge overdiagnostiek op Bonaire in vergelijking met CAS eilanden en Nederland.